

Taranja : Malagasy

Faharetany : Ora 3 sy 30 min

Lanjan'isa: 4

Sokajy : A

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina I

- a) Manomeza tara-kevitra telo lehibe nisongadina tamin'ny vanim-potoana fiforetana anaty.

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Zara-pizarana hita ao amin'ny tantaran'ny literatiora Malagasy “vanim-potoana fiforetana anaty” anaty kilasy (2ND) faharoa.

***Tanjona ankapobeny :**

Mahafantatra ny fifamatoran'ny literatiora sy ny zava-misy eo amin'ny fiaraha-monina ny mpianatra.

***Tanjona manokana**

Mahay manasokajy ny literatiora tao amin'ny vanim-potoana “fiforetana anaty” ny mpiadiana .

***Valiny andrasana**

Ireto avy ireo tara-kevitra nisongadina tamin'ny vanim-potoana fiforetana anaty :

- aloky ny fasana
- fahakambotiana
- alahelo tsy fantam-piaviana

- b) Avy aiza no ipoiran'ny tsiny araka ny fiheverana Malagasy?

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Riba momba ny lalàm-piainana ao amin'ny satam-piainana Malagasy ny tsiny (kilasy famaranana)

***Tanjona an-kapobeny :**

Mpiadina mahalala ireo hery mifaningotra amin'ny fiainan'ny Malagasy

***Tanjona manokana**

Afaka mitandrin-tena amin'ny loza metry hahazo azy ny mpiadina.

***Valiny andrasana**

Arak any fiheverana Malagasy dia mety ho :

-Fahadisoana nataon'ny olona tamin'Andriamanitra no ipoiran'ny t(siny (tsin'Andriamanitra)

-Fahadisoana nataon'ny olona tamin'ny razana no ahazoana tsin-drazana

-Fahadisoana teo anivon'ny fiaraha-monina no ahazoana tsinin-bahoaka.

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina II / A- FAMAFAKAFKAN-KEVITRA

Hoy ity mpandinika iray : “Manampy ny tsirairay eo amin'ny fanefena ny maha olona azy ny literatiora” fakafakao sy tsikerao

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Zana-pizarana amin'ny lesona literatiora ny anjara asan'ny literatiora kilasy famaranana , ny fahaizana miady hevitra.

***Tanjona ankapobeny :**

Mpiadina mahalala tsara ireo anjara asa maro be sahanin'ny literatiora , mahay tenina mpandinika sy boky literatiora samihafa.

***Tanjona manokana**

Mpiadina afaka miady hevitra sady mahay mandravon-kevitra amin'ny famakafakana mitaky tsikera eo amin'ny sehatry ny literatiora .

***Valiny andrasana**

-Teny fampidirana

-Famelabelarana mirindra

-Teny famaranana mirindra

Fitaovana iray azo hampandrosoana ny firenena ny literatiora. Miresaka izany eto ity mpandinika iray ity manambara hoe : “Manampy ny tsirairay eo amin'ny fanefena ny maha olona azy ny literatiora”. Mipetraka eto ny olana : manefy ny olona tokoa ve ny anjara asa sahanin'ny literatiora? Mba hamaliana izany dia andeha hovelabelarina fa fitaovana manefy ny maha olona tokoa ny literatiora . Manaraka izany no hitsikerana fa tsy izany ihany no asany fa misy hafa koa . Ny fizarana farany no hanasongadinana fa marotokoa ny asan'ny literatiora saingy tsy fantatry ny olona rehetra izany.

Maro ireo fitaovana mety hanefy ny maha olona toy ny haino aman-jery sy ny haitao sy ny hairaha nentin'ny fandrosoana . Tsy latsa-danja amin'izany koa anefa ny literatiora.

Mialohan'izany anefa tsara raha faritana mazava ny atao hoe maha olona sy ny hoe literatiora . Ny atao hoe maha olona dia ilay heverina fa mampanan-danja ny olona miohatra amin'ireo zava-boary hafa .Amin'ny Malagasy di any fitondran-tena no maha olona satria hoy ny Ntaolo hoe : “Ny fanahy no maha olona” . Ny atao hoe literatiora kosa dia “Zava-kanto vita amin'ny teny” hoy Simeon RAJAONA , ka mety ho an-tsoratra na am-bava no fomba fampitana azy.

Araka izany , manefy ny olona eo amin'ny fitondran-tenany , ny fifa,ndraisany amin'ny mpiara-belona aminy ireny literatiora am-bava niainan'ny Ntaolo Malagasy ireny. Manefy ny rafi-pisainan'ny mpiara-belona ireny ireny hainteny sy ohabolana ary ny annganon'ny Ntaolo ireny . Hoy indrindra RAMAHOLIMIHASO in. Aingam-pivoarana , tak. 13 , lah 9 , 1980 manao hoe : “Moa tsy izany ve no isan'ny mitaiza ny sy manakolokolo ny maha Malagasy madio ny razantsika ?”

Tsy izany ihany fa ny literatiora an-tsoratra ihany koa dia manome fahalalana sy fahendrena ho an'ny mpamaky azy. Maro ireo trangam-piainana mbola tsy nandalovan'ny olona ka ireny mpanoratra tantara ireny foronina sy ny tononkalo ireny no mamolavola ny sain'ny mpamaky. Hamarinin- d Ravelojaona izany ao amin'ny Mpanolon-tsaina, Lah . 19 , 1908 manao hoe :_“ Ny mpanoratra boky dia mpampianatra sy mpitari-dalana”.

Hita teo fa manefy ny toe-tsaina sy ny maha olona tokoa ny literatiora am-bava sy an-tsoratra , koa andeha ho jerena manaraka fa tsy fanefena ny maha olona ihany no asany.

Tsy fanefana ny maha olona fotsiny no asan'ny literatiora fa eo koa ny maha fitaovana fampandrosoana , sy fialam-boly ary fitahirizana ny tantara azy.

Voalohany aloha dia hery iray lehibe azo hanentanana ny vahoaka hamokatra sy hampandroso firenena ny literiora . Izany no nahatonga an'I Ranoe , in. Haren-tsaina, Boky 5 , Tak. 96 hilaza fa :

“Mana-karena mpanoratra isika saingy tsy haintsika ny mitrandraka izany harena izany ho vimiaina hanentana ny firenena .”

Faharoa manaraka izany dia fitaovana entina hamalifaly ny olona ihany koa ny literatiora . Mampialoavoly ny ankizy sy ny lehibe ny literatiora . Tsy voatery hanefy ny maha olona izy arak any voalazan' I Ravelojaona manao hoe : “ Ny kendrena amin' ny literatiora di any hahafinaritra sy ny hahasoa.”

Fahatelo farany dia azo hitahirizana ny tantaran'ny fiaraha-monina ihany koa ny literatiora. Ny toe-javatra ambaran'ny literatiora mantsy dia izay zava-mitranga ao anaty fiaraha-monina ihany, indraindray aza zavatra tsy tsapan'ny olona no ambaran'ny mpanoratra literatiora. Hoy indrindra Nalisoa RAVALITERA , in. Sandratra amboara voalohany ,tak 5, 1988 : “Ilay mahita ny tsy hitan'ny sarambaben'ny olona ... Ny mpanoratra”.

Hita teo fa maro tokoa ny anjara asan'ny literatiora. Handeha haravona izany.

Samy anjara asan'ny literatiora avokoa na ny fanefena ny maha olona na ny fampialana voly azy , na ny fitahirizany ny tantara eo amin'ny fiaraha-monina. Mbola azo ambara koa aza fa manasitrana aretin-tsaina sy fo izy ireny arak any ambaran-d Ranoe , in. Madagascar Tribune , n°28, 17 janoary 1989 manao hoe : “Ka ny tena mpanoratra , ny tena Poeta dia ilay mandresy mahatra ny mpamaky : manony ny hetahetany , ilay mpàamalifaly , ... ilay misarika anao ho tia.”

Saingy ny mampalahelo dia maro ny olona tsy mahalala ny maha zava-dehibe ny anjara asan'ny literatiora sy ny mpanoratra ka mitsara azy ireny hoy toy ny olona very saina. Araka ny tononkalon'I NGALY mitondra ny lohateny hoe “Poeta adala” :

“ Tsy nisalasala,

Naneso ilay mpitsara,

Nilaza fa,

Fa adala, hono, ireo Poeta”

Misy kosa ireo mahalala ny lanjan'izy ireny ka manazava ny vahoaka ny maha mpanefy ny maha olona azy , toa an-dry CLAU Rà ka ilazany fa :

“Tsy adala akory ny Poeta,

Fa Hendry loatra angamba

Na lalin-tsaina koa ..;

Matoa tsy azontsika ny zavatra lazainy.”

Raha izay fakafakana izany no fintinina amin’ny teny fohy dia tsapa fa mitaiza, manabe, mananatra ny literatiora ka tena manampy amin’ny fanefena ny maha olonba tokoa izy. Maro anefa ny asany fa tsy io fotsiny, isan’ny izany ny maha fialamboly azy , ny fitaovam-panasitranana ny fo sy saina ary ny fanahy azy ary ny firaketany ny tantaran’ny fiaraha-monina . Ankehitriny kosa anefa dia toa atao anjorom-bala ny mpanoratra sy ny literatiora hany ka mandringa ny fikoloana ny toe-tsain’ny Malagasy, teraka vokatra iznay ny korontana . Koa tsy tsara ve ny hamerenan’ny fanjakana Malagasy ny literatiora mba ho laharampahamehana amin’ny asa fampandrosoana?

***Laharan'ny fanontaniana**

Laza adina II / B – FANADIHADIANA LAHATSORATRA

***Ny fisehony ao amin'ny fandaharam-pianarana**

Fandaharam-pianarana riba ao amin'ny kilasy voalohany “Ny marina”.

***Tanjona ankapobeny :**

-Mahay manadihady lahatsoratra ny mpiadina

-Mahay manakatra ny soakajin-kevitra (RH , ZK, FK , ...) ny mpiadina.

***Tanjona manokana**

Mahalala ny toetra sy ny fisehon'ny fahamarinana ao anaty fiaraha monina ny mpiadina .

***Valiny andrasana**

-Teny fampidirana mirindra

-Famelabelarana mirindra

-Teny famaranana mirindra

Soatoavina nandrindra ny fiaraha-monin'ny Ntaolo ny fanajana ny marina sy ny rariny ary ny hitsiny . Miresaka momba ny “marina” indrindra i Joseph RABETAFIKA, in. Mpanolo-tsaina , lah . 4, oktobra 1904. Asongadiny indrindra ao tokoa mantsy fa sarotra ny fanatanterahana ny marina eo amin'ny fiaraha-monina . Mba hampazava izany bebe kokoa dia andeha hovelabelarina aloha ny fomba samihafa anehoan'ny olona ny marina. Manaraka izany no hanazavana ireo fahavalon'ny fahamarinana . Ny fizarana farany no hanasongadinana ny lanjan'ny fanaovana ny marina.

Katsahin'ny mpiara-belona ombieny ombieny ny fahamarinana amin'izay rehetra atao. Maro anefa ny endrika isehoan'izany, raha ny ataon'ny olona no jerena.

Araka izany, fitaovana iray entin'ny olona hananana fahatokisana amin'ny hafa ny filazana fa “marina” no ambarany. Noho izany , betsaka ny olona sahy manonona fa manao ny marina izy, kanefa tsy voatery ho tena fahamarinana no ataony . Manaporofy izany ny ambaran'ny lahatsoratra manao hoe : “ Ny hoe marina dia teny mora tononina fa saro-dazaina” (and 1)

Tsy izany ihany fa rehefa te hahazo toky amin'ny manodidina azy ny olona , kanefa lainga no ambarany dia ny teny hoe marina no entiny manafina io lainga io. Noho izany , mety ho resin'ny lainga tsara lahatra ny marina . Izany no ambaran'I Joseph RABETAFIKA eto manao hoe : “... mazàna fatra-panonona ny hoe : marina , ho enti-mandinika ny marina” (and 3).

Raha izany ary ny endrika isehoan'ny fahamariana sy ny fanehoan'ny olona azy , andeha hojerena kosa ireo toetra fahavalon'ny “marina” .

Tsy mora tokoa ny mikaroka ity fahamarinana ity satria betsaka ny olona manodikodina azy.

Voalohany aloha , betsaka ny ny olona no tsy mahazaka ny fisehoan'ny tena marina hany ka manam-pahavalo ireo izay te hijoro amin'ny marina . Vokatry izany dia tsy sahy mamoka ny marina ny olona noho ireo fahavalony te hampanjaka ny lainga ireo. Misakana ny fivoahan'ny marina izany ny tahotra :

“ ... tsy mety milaza izay tena marina fa resin-tahotra , ...” hoy ny lahatsoratra eo amin’ny andalana faha dimy.

Faharoa manaraka izany kosa dia misy ireo olona no mpanaraka izay lazain’ny olona fotsiny, fa tsy sahay mihazona ny heviny. Ireo olona ireny no lazaina hoe “mpanara-drenirano” fotsiny, tsy manana izay fototra hijoroany. Noho izany , mila mijoro , tsy azo hozongozonina ny mpanao ny marina, fa tsy toy ny voalazan’ny lahatsoratra eto manao hoe : “... tsy manana hazon-damosina” .

Eto dia ny teny hoe : “ hazon-damosina” no ampiasain’ny mpanoratra mba hanamafisana fa tsy afamijoro ny olona iray raha tsy misy ny “hazon-damosina”. Izany hoe tsy manjaka ny marina raha tsy mahay mijoro tsara “manana hazon-damosina” ny mpanao ny marina.

Hita teo ary ny vatomisakana ny fahamarinana , andeha kosa ho fantarina ny lanjan’izany fanaovana ny mariana izany.

Tsy adala tokoa ny Ntaolo raha nametraka ny marina tao anaty soatoavina Malagasy . Manandanja mantsy ny fanaovana ny marina .

Andaniny aloha , ny olona manao ny marina no azon’ny fiarahamonina antoka tsar aka omeny adidy sy andraikitra lehibe. Ain’ny fiarahamonina ny ny olomarina ka oharin’ny mpanoratra amin’ny “farihy madio mangarangarana ka hita ao ny taratry ny lanitra manga...” (andalana 7,8)

Eto ny mpanoratra dia mampiasa sarin-teny ka oharin’ny amin’ny taratry ny lanitra manga “ny olomarina” izany hoe mirindra ny fiaraha-monina (lanitra manga) rehefa eo n yolo-marina.

Ankilany kosa , ny fanaovana ny marina dia maneho ny fiaraha-monina izay miasa mangarahara . Tsy misy toe-javatra afenina fa iaraha-mahita avokoa ny zava-drehetra. Izany no ilazan’ny mpanoratra eto hoe : “ ... hita ao ny famirapiratra ny vato kilonjy fotsy” (andalana 7,8) . Izany hoe na ny any amin’ny farany lalina maizina aza dia tsy misy afenina fa mazava avoakoa.

Raha izany fanadihadiana izay no ambara amin’ny teny fohy dia tsapa fa samy milaza ho tompon’ ny marina avokoa ny olona , kanefa enti-manafina ny lainga izany . Tsy tokony hahatahotra ny olona amin’ny filazana ny marina ary mila mijoro sy tsy miovaova hevitra . Lehibe mantsy ny lanjan’ny marina noho izy mampivoatra ny ny fiainan’ ny vahoaka sady tsy mampisy fisalasalana ny olona eo amin’ny fampandrosoana. Ankehitriny kosa anefa dia very io hasin’ny fahamarinana io hany manjaka ny “fitsaram-bahoaka”. Koa tsy tsara ve ny hanamafisana amin’ny faraman-dimby io hasin’ny “marina” io mba hiverenan’ny rindram-piaraha-monina indray?